

**Objaśnienia do
Mapy propozycji rozwoju zabudowy w obszarze ochrony krajobrazowej
Wigierskiego Parku Narodowego
wersji 2014-06-17**

Obszary potencjalnej zabudowy siedliskowej zgodnej z warunkami określonymi w gminie i w Planie Ochrony WPN

Warstwa przedstawiająca obszary, na których zabudowa siedliskowa powinna być prowadzona zgodnie z warunkami określonymi w gminie i w Planie Ochrony WPN. Obowiązują zapisy dla poszczególnych gmin dotyczące minimalnej powierzchni gruntu gospodarstwa rolnego, na którym można się osiedlić. Warstwa powstała na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej w granicach WPN na gruntach innej własności niż Wigierski Park Narodowy. Obszar potencjalnej zabudowy siedliskowej obejmuje tereny objęte ochroną krajobrazową podstawową* oraz ochroną krajobrazową stabilizującą (tylko siedliska segetalne, czyli związane bezpośrednio z działalnością człowieka). Z obszaru tego zostały wyłączone obszary skupionej zabudowy, obszary potencjalnej nowej zabudowy skupionej oraz obszary wyłączone z zabudowy.

Obszary zalecanego wyłączenia z zabudowy

Warstwa przedstawiająca tereny, na których zaleca się, aby wyłączyć je z zabudowy ze względu na cenny charakter siedlisk występujących w tych miejscach. Do obszaru tego włączone zostały obszary znajdujące się w ochronie krajobrazowej zachowawczej oraz renaturyzacyjnej a także siedliska wilgotne z ochrony krajobrazowej stabilizującej. Obszar ten obejmuje w dużej mierze obszary leśne poniżej 1 ha oraz tereny podmokłe (łąki, torfowiska, nieużytki-bagienka). Z obszaru tego zostały wyłączone obszary skupionej zabudowy, obszary potencjalnej nowej zabudowy skupionej oraz obszary wyłączone z zabudowy.

Obszary wyłączone z zabudowy

Warstwa przedstawia obszary w całej ochronie krajobrazowej, na których nie jest wskazane tworzenie nowej zabudowy. Strefa obejmuje:

- wody oraz bufor 100 m od wód naturalnych (jeziora, rzeki) bez stawów itp.,
- lasy i bufor 100 m wokół lasów - uwaga do analizy wzięto kompleksy leśne, które tworzą zwarty kompleks nie mniejszy niż 1 ha. Do analizy posłużono się danymi ewidencyjnymi (użytki Ls z bazy geometrycznej),
- siedliska przyrodnicze i bufor 100 m wokół siedlisk przyrodniczych. Do analizy użyto danych z inwentaryzacji siedlisk będących przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Wigierska.

Obszary skupionej zabudowy

Warstwa wynikająca z materiałów znajdujących się w gminach, czyli ze studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP) oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Granice w miarę możliwości zgodne z granicami działek ewidencyjnych.

* Opis stref ochrony krajobrazowej znajduje się na stronach 2-4

Obszary potencjalnej nowej zabudowy skupionej

Warstwa obszarów do potencjalnej nowej zabudowy skupionej zaproponowana w ramach przygotowywanego Planu Ochrony. Dla obszarów tych proponuje się stworzenie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego, bądź aktualizację Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Obszary wyznaczono przy istniejącej zabudowie skupionej oraz przy drogach, gdzie uznano, że może pojawić się nowa zabudowa skupiona, która nie będzie kolidować z najcenniejszymi walorami Parku.

Strefy ochrony krajobrazowej

Ochrona krajobrazowa w parku narodowym jest realizowana przede wszystkim na gruntach prywatnych, a także na niewielkich powierzchniach gruntów będących własnością parku (grunty orne oraz grunty zajęte przez osady leśne, parkingi, elementy infrastruktury turystycznej i technicznej). Ogólnym celem ochrony krajobrazowej jest zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu przy jednoczesnym umożliwieniu gospodarczego wykorzystania terenu. Należy tu podkreślić, że proponowane poniżej działania mają na gruntach prywatnych charakter postulatyczny, gdyż zarządzający Parkiem nie mogą narzucać właścicielom zmiany dotychczasowych sposobów gospodarowania, jeśli sposoby te nie zostały określone w prawie lokalnym, w szczególności w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Wykonanie działań będzie zależało od chęci właściciela obszaru, ewentualnie na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 (w tym przypadku z WPN-em) albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości (np. programów rolnośrodowiskowych).

Strefa ochrony krajobrazowej jest zróżnicowana na kilka kategorii, w zależności od celów i sposobów działania. W jej obrębie wyróżnia się ochronę krajobrazową zachowawczą, stabilizującą, kreatywną i podstawową.

Ochrona krajobrazowa zachowawcza. Jej celem jest utrzymanie naturalnych procesów rozwojowych roślinności i w związku z tym zaleca się wyłączenie odpowiednich gruntów z użytkowania, lub użytkowanie sporadyczne (przygodne), albo też takie, które nie wpływa na naturalną dynamikę zbiorowisk roślinnych. W uzasadnionych przypadkach możliwe są działania selektywne i dotyczące jedynie wybranych fragmentów ekosystemów, np. doraźne usuwanie inwazyjnych obcych gatunków roślin i zwierząt, karczowanie grup drzew i krzewów, rozrastających się płatów trzciny. W większości przypadków do tego kierunku ochrony zaliczono grunty traktowane jako nieużytki, związane z brzegami wód, lasami bagiennymi, zaroślami, turzycowiskami i trzcinowiskami. W przypadku ekosystemów wodnych podlegających ochronie krajobrazowej zachowawczej zaleca się ograniczenie nawożenia pól uprawnych, łąk i pastwisk w strefie do 100 m od brzegu, oraz zakaz zamiany użytków zielonych na grunty orne i zakaz lokalizacji ferm hodowlanych powyżej 40 DJP.

Ochrona krajobrazowa stabilizująca. Celem jest utrzymanie obecnie istniejących ekosystemów nieleśnych i wodnych oraz ich kompleksów i układu przestrzennego, i dodatkowo, w przypadku niektórych stadiów sukcesyjnych lasu, utrzymanie zachodzących

procesów i relacji przestrzennych w mozaice krajobrazowej. Narzędziem ochrony stabilizującej jest utrzymanie obecnego sposobu użytkowania np. regularnego koszenia i nawożenia czy braku nawożenia. W przypadku ekosystemów wodnych, w strefie do 100 m od brzegu winno się ograniczyć stosowanie nawożenia pól uprawnych, łąk i pastwisk, ograniczyć zamianę użytków zielonych na orne oraz zalecać utrzymywanie lub wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej. Na obszarach ochrony stabilizującej należy wykluczyć wszelką działalność zmieniającą charakter mozaiki przestrzennej (np. zmiana stosunków wodnych, wprowadzanie zabudowy itd.).

Głównymi obiektami podlegającymi ochronie krajobrazowej o kierunku stabilizującym będą przestrzenne kompleksy zbiorowisk lądowych obejmujące przede wszystkim:

- świeże łąki użytkowane ekstensywnie (6510) wszystkie podlegające ochronie Natura 2000, mają pozostać nie zmienione w użytkowaniu, ale też inne postacie łąk i pastwisk świeżych, które mają w założeniu tworzyć tradycyjny dynamiczny układ uprawowo-pastwiskowo-łąkowy, pod pewnymi warunkami opisanymi w działaniach ochronnych, łąki mogą zostać zamienione na uprawy rolnicze,
- łąki wilgotne ze związków *Calthion*, *Alopecurion*, *Filipendulion*, które z racji niekorzystnych tendencji do zanikania, powinny pozostać nie zmienione w użytkowaniu, co najwyżej można zróżnicować intensywności zabiegów. W założeniu wymienione zbiorowiska łąkowe powinny wchodzić w tradycyjny dynamiczny układ pastwiskowo-łąkowy-zaroślowy,
- zbiorowiska segetalne (*Vicetum tetraspermae*, *Papaveretum argemones*, *Consolido-Brometum*) z udziałem rzadkich gatunków dawnych upraw, ale też zbiorowiska poughorowe z klasy *Agropyreteea intermedio-repentis*, które pod pewnymi warunkami opisanymi w działaniach ochronnych, mogą zostać zamienione na pastwiska i łąki,
- ciepłolubne okrajki *Trifolio-Geranietae*, których ekstensywne użytkowanie powinno pozostać niezmienione,
- Płaty łożowisk (*Betulo-Salicetum repentis* i *Salicetum pentandro-cinereae*) i turzycowisk ze związku *Magnocaricion* tworzące układy mozaikowe w krajobrazie rolniczym w sąsiedztwie zbiorowisk segetalnych, ugorowych i łąkowych, gdzie należy podjąć wysiłki (na gruntach prywatnych w miarę możliwości), by powstrzymać naturalną sukcesję i ustabilizować jednocześnie tradycyjną fizjonomię zaroślowo-szuwarową.

Ochrona krajobrazowa kreatywna (renaturyzacyjna). Celem ochrony renaturyzacyjnej jest dokonanie korzystnych zmian w istniejącej roślinności poprzez zmianę warunków siedliskowych, w tym np. podniesienie poziomu wód gruntowych (także w wyniku działań technicznych, np. przez budowę zastawek jeśli będzie to w przyszłości niezbędne) lub zmianę dotychczasowej formy użytkowania np. zaniechanie dosiewania gatunków traw.

Wymagane są działania renaturyzacyjne związane ze zmianą poziomu wód gruntowych, nadmiernym rozrastaniem się drzew i krzewów, a w konsekwencji zacienieniem, działania związane z przeciwdziałaniem kumulacji materii organicznej. Działania te będą dotyczyły przede wszystkim wybranych płatów następujących typów siedlisk przyrodniczych (ekosystemów):

- torfowiska wysokie (7110),
- górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (6230),
- ciepłolubne śródładowe murawy napiaskowe (6120),
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) (6410).

Ochrona krajobrazowa podstawowa. Obejmuje pozostałe grunty w ramach ochrony krajobrazowej. Na tych obszarach możliwe są dalej idące przekształcenia szaty roślinnej i zmiany użytkowania terenu, w tym rozwój zabudowy, przy ogólnym zachowaniu "stylu krajobrazu".